

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА

ОКСАНА ЖУК

УПРАВЛІННЯ ЛЮДСЬКИМИ РЕСУРСАМИ

Навчальний посібник

Стереотипне видання

Видавець ФОП Марченко Т. В.
Львів

УДК [658.3/.5:005.95/.96](075.8)

Ж 85

Рецензенти:

доктор економічних наук, професор **Міщук Г. Ю.**, завідувач кафедри трудових ресурсів Національного університету водного господарства та природокористування;

доктор педагогічних наук, професор **Муқан Н. В.**, професор кафедри педагогіки та інноваційної освіти Інституту права, психології та інноваційної освіти Національного університету "Львівська політехніка";

доктор економічних наук, професор **Стефанишин О. В.**, професор кафедри економіки України Львівського національного університету імені Івана Франка;

доктор економічних наук, професор **Язлюк Б. О.**, в.о. завідувача кафедри економічної експертизи та землевпорядкування Західноукраїнського національного університету

Рекомендовано до друку

*Вченою радою Львівського національного університету імені Івана Франка
(Протокол № 16/6 від 30.06.2021 р.)*

Жук Оксана

Ж 85 Управління людськими ресурсами: навч. посібник . Стереотипне видання/ Оксана Жук. –Львів : Видавець ФОП Марченко Т. В.– 338 с.

ISBN 978-617-7937-16-5

Розкрито теоретичні та прикладні засади управління людськими ресурсами у системі менеджменту сучасних організацій. Розглянуто усі основні етапи процесу управління людськими ресурсами на підприємстві. Персонал організацій автор розглядає як об'єкт та суб'єкт управління, приділяючи значну увагу соціально-психологічним аспектам управління людьми.

Для студентів, аспірантів і викладачів економічних та інших спеціальностей закладів вищої освіти усіх рівнів акредитації. Буде корисним він і для менеджерів, бізнесменів, працівників державних органів влади та управління і широкого кола читачів, які цікавляться проблемами управління людськими ресурсами.

УДК [658.3/.5:005.95/.96](075.8)

© Жук Оксана

ISBN 978-617-7937-16-5

© Видавництво ПП "Магнолія 2006"

Передмова	7
Розділ 1. Управління людськими ресурсами у системі менеджменту організацій.....	9
1.1.Управління людськими ресурсами як наука і сфера професійної діяльності	9
1.2.Еволюція наукових поглядів на управління людськими ресурсами.....	19
1.3.Людські ресурси організації як об'єкт і суб'єкт управління.....	25
Запитання і завдання для самоконтролю.....	33
Завдання та ситуації для аналізу	34
Приклади тестових завдань до теми	35
Використані джерела та рекомендована література	37
Розділ 2. Система управління персоналом та її ресурсне забезпечення	39
2.1. Поняття, цілі та структура системи управління персоналом організацій.....	39
2.2. Ресурсне забезпечення системи управління персоналом	43
Запитання і завдання для самоконтролю.....	51
Завдання та ситуації для аналізу	52
Приклади тестових завдань до теми	54
Використані джерела та рекомендована література	56
Розділ 3. Управління людськими ресурсами як соціальна система	58
3.1. Формування та соціальний розвиток колективу організації.....	58
3.2. Корпоративна культура та ціннісні орієнтири в управлінні людськими ресурсами	65
3.3 Соціально-психологічний клімат у колективі.....	68
Запитання і завдання для самоконтролю.....	70
Завдання та ситуації для аналізу	71
Приклади тестових завдань до теми	72

Оксана ЖУК
УПРАВЛІННЯ ЛЮДСЬКИМИ РЕСУРСАМИ

Використані джерела та рекомендована літератур.....	75
Розділ 4. Кадрова політика і планування людських ресурсів.....	76
4.1. Поняття, типи та формування кадрової політики організації.....	76
4.2. Стратегії управління людськими ресурсами	83
4.3. Планування людських ресурсів в організації	86
Запитання і завдання для самоконтролю.....	90
Завдання та ситуації для аналізу	91
Приклади тестових завдань до теми.....	99
Використані джерела та рекомендована література	101
 Розділ 5. Служба управління людськими ресурсами і кадрове діловодство.....	 102
5.1. Організація роботи кадрової служби підприємства	102
5.2. Документація і діловодство у роботі служби управління людськими ресурсами.....	107
5.3. Особливості формування основних кадрових документів	112
Запитання і завдання для самоконтролю.....	118
Завдання та ситуації для аналізу	119
Приклади тестових завдань до теми.....	122
Використані джерела та рекомендована література	124
 Розділ 6. Організація набору та відбору людських ресурсів	 125
6.1. Залучення (набір) людських ресурсів	125
6.2. Організація та особливості процесу відбору персоналу.....	135
6.3. Адаптація людських ресурсів в організації.....	142
Запитання і завдання для самоконтролю.....	149
Завдання та ситуації для аналізу	149
Приклади тестових завдань до теми.....	154
Використані джерела та рекомендована література	156
 Розділ 7. Оцінювання людських ресурсів.....	 158
7.1. Суть, роль та види оцінювання людських ресурсів організації.....	158
7.2. Методи і технології оцінювання людських ресурсів	164
7.3. Атестація персоналу як метод оцінювання	171
Запитання і завдання для самоконтролю.....	174
Завдання та ситуації для аналізу	174
Приклади тестових завдань до теми.....	179
Використані джерела та рекомендована література	181
 Розділ 8. Розвиток людських ресурсів	 183
8.1. Поняття та складові професійного розвитку людських ресурсів	183
8.2. Розвиток кар'єри працівника в організації	191
8.3. Управління талантами	199

ЗМІСТ

8.4. Формування кадрового резерву	203
Запитання і завдання для самоконтролю.....	206
Завдання та ситуації для аналізу	207
Приклади тестових завдань до теми	210
Використані джерела та рекомендована література	211
Розділ 9. Управління мобільністю та вивільнення персоналу	213
9.1. Види, чинники та процеси мобільності персоналу	213
9.2. Причини, форми і процедура вивільнення персоналу	217
9.3. Управління плинністю кадрів та трудовою дисципліною.....	226
Запитання і завдання для самоконтролю.....	230
Завдання та ситуації для аналізу	231
Приклади тестових завдань до теми	236
Використані джерела та рекомендована література	237
Розділ 10. Регулювання трудової діяльності персоналу	239
10.1. Регламентування трудової діяльності на підприємстві.....	239
10.2. Регулювання робочого часу працівників	246
10.3. Регулювання умов праці.....	251
Запитання і завдання для самоконтролю.....	256
Завдання та ситуації для аналізу	257
Приклади тестових завдань до теми	258
Використані джерела та рекомендована література	260
Розділ 11. Соціально-трудові відносини та їхнє регулювання	262
11.1. Система соціально-трудових відносин	262
11.2. Рівні соціально-трудових відносин та предмети їхнього регулювання	266
11.3. Типи соціально-трудових відносин	269
11.4. Регулювання соціально-трудових відносин	272
Запитання і завдання для самоконтролю.....	278
Завдання та ситуації для аналізу	281
Приклади тестових завдань до теми	282
Використані джерела та рекомендована література	284
Розділ 12. Ефективність управління людськими ресурсами.....	286
12.1. Загальні засади та критерії ефективності управління людськими ресурсами і роботи кадрових служб	286
12.2. Економічна, організаційна і соціальна ефективність управління людськими ресурсами.....	290
12.3. Удосконалення управління людськими ресурсами на основі адаптації передового зарубіжного досвіду	293

Оксана ЖУК
УПРАВЛІННЯ ЛЮДСЬКИМИ РЕСУРСАМИ

Запитання і завдання для самоконтролю.....	298
Завдання та ситуації для аналізу	301
Приклади тестових завдань до теми.....	302
Використані джерела та рекомендована література	304
Відповіді до тестових завдань.....	305
Додатки	306
Предметний показник.....	336

У сучасних умовах розвитку бізнес-середовища люди відіграють роль стратегічного ресурсу для будь-якої організації, слугують чинником формування її особливих конкурентних переваг, який вимагає ефективних механізмів управління і розвитку для забезпечення високої результативності у майбутньому. Зважаючи на це, управління людськими ресурсами є важливим та необхідним компонентом формування багатьох освітніх програм з управлінських, економічних і соціальних дисциплін. Знання основ управління людськими ресурсами необхідні не лише керівнику, а й кожній людині (працівнику) як учаснику будь-яких організаційних чи соціально-трудових відносин.

У пропонованому навчальному посібнику розкрито комплексний підхід до управління людськими ресурсами організації, складовими якого є системно та функційно орієнтовані аспекти. За структурою та змістом викладу навчальний посібник відтворює сутність та послідовність управління людськими ресурсами на підприємстві як елемента системи його загального управління та відповідає програмі нормативної дисципліни “Управління людськими ресурсами” підготовки фахівців зі спеціальності 073 “Менеджмент” галузі знань 07 “Управління та адміністрування”. Програмні результати навчання за цією дисципліною передбачають набуття студентами теоретичних знань і практичних навичок у сфері управління людськими ресурсами на підприємствах та в організаціях різних організаційно-правових форм і форм власності, сфер діяльності та особливостей їхнього бізнес-середовища.

Метою навчальної дисципліни “Управління людськими ресурсами” є формування у студентів системи теоретичних і прикладних знань у галузі управління людськими ресурсами сучасної організації з метою забезпечення її конкурентоспроможності у ринковому середовищі на основі використання наукових принципів та методів, розроблених вітчизняними і зарубіжними фахівцями, а також передового досвіду сучасних підприємств та організацій.

Предмет дослідження управління людськими ресурсами – сукупність відносин, що виникають у процесі спільної діяльності працівників, а також система та процес управління людськими ресурсами в організації.

Посібник налічує 12 взаємопов'язаних та логічно сформованих розділів, які цілковито відображають процес управління людськими ресурсами організацій у сучасних умовах. Кожен розділ проілюстрований рисунками, таблицями чи схемами, містить приклади управлінських ситуацій чи завдання для аналізу, тестові завдання та питання для самоконтролю, що сприяє кращому засвоєнню та розумінню теоретичного матеріалу.

Поданий у навчальному посібнику матеріал є результатом опрацювання та узагальнення відомих підходів до управління людьми, напрацьованих як вітчизняними, так і зарубіжними фахівцями у галузі управління та людських ресурсів. Важливою складовою кожного розділу є перелік рекомендованих та використаних джерел, що значно спрощує для користувачів подальше ґрунтовніше його опрацювання.

Навчальний посібник підготовлено з урахуванням нових вимог, що поставили перед теорією і практикою управління людськими ресурсами у світлі інноваційних змін, а також на підставі вивчення досвіду кращих вітчизняних та зарубіжних бізнес-практик. Переконані, що пропонуваний нашому читачеві навчальний посібник буде добрим підґрунтям до вивчення процесів управління людськими ресурсами сучасних організацій та сприятиме формуванню вмінь та навичок для використання отриманих знань на практиці.

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

ЖУК Оксана Петрівна

УПРАВЛІННЯ ЛЮДСЬКИМИ РЕСУРСАМИ

Навчальний посібник

Стереотипне видання

*Формат 70×100/16. Ум. друк. арк.27,25.
Гарнітура Cambria.*

*Видавець Марченко Т. В.
м. Львів-53, 79053, Україна
тел.+380503701957
e-mail: magnol06@ukr.net*

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і
розповсюджувачів видавничої продукції:
серія ДК № 6784 від 30.05.2019 року,
видане Державним комітетом інформаційної
політики,
телебачення та радіомовлення України*